NÁRŮST VYBRANÝCH SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Petr Chalupa, Dana Hübelová

Abstract

The year 1989 is associated with an event that has become an important milestone for the Eastern bloc countries, including the Czech Republic too. In addition to the transformation of the political regime and the orientation of the economy towards a market economy, the transformation have also affected the formation of undesirable social phenomena. Some socially pathological phenomena (alcoholism, smoking, drug addiction and high divorce rate) are in the Czech Republic so seriously developing that we will devote them deeper attention here. While in 1980 caused directly by alcohol in Czech Republic 4 169 deaths in men, in 1990, it was already 4 882 deaths. In the 1990 's years of the last century and after the year 2000, while the number of deaths of men started to decrease slightly again, but remained just below the level of the previous decade. In the Czech Republic now die each year, roughly 20% of all deaths from diseases that are affected by smoking. It can be said that 75% of people with chronic diseases of the bronchi may not get sick if they had smoked. In the Czech Republic is dying from smoking every fifth person. A year die from smoking around 18 000 persons. Since the 1990's years of 20th century, major changes to the structure of the distribution according to the duration of the marriage, when increased representation of divorces during the marriage. In 1991, after more than 20 years after the marriage kept less than 13% of all marriages, which was dealt with in the same year. In 2001, it was already more than 19% and in 2011 represented a marriage lasting more than 20 years have 30% of all divorces.

Keywords: economic development, recession, socially pathological phenomena

Úvod

Od 90. let minulého století došlo nejen ke kvalitativní změně tehdejší direktivně řízené centrální státní československé ekonomiky, ale také k transformaci sociálního a politického prostředí. Do roku 1989 byl přirozený demografický vývoj regulován jednak cílenými populačními opatřeními, úrovní národního hospodářství a státní sociální politikou. Nejvyšší mzdy se do roku 1989 lišily od průměrné mzdy třikrát až pětkrát, což mělo vliv nejen na uniformitu populačního chování, ale také na uniformní způsob života a trávení volného času. Projevovala se také limitovaná a mnohdy politicky selektivně diferencovaná možnost vzdělávání, poměrný dostatek pracovních příležitostí vedoucích

k přezaměstnanosti a stále menší problém v zajištění bydlení mladých lidí. Důsledkem bylo mimo jiné uzavírání sňatků v mladém věku a brzké narozením převážně dvou dětí brzy po sobě. Trávení volného času a cestovní ruch byly výrazně omezovány bariérami státních hranic a nabízenými možnostmi. Od 90. let minulého století (po změnách v roce 1989) se objevila široká paleta nových životních příležitostí, která zcela změnila společenský hodnotový žebříček.

Odstranění bariéry státních hranic po roce 1989 znamenalo příliv obyvatelstva do České republiky z regionů s výrazně nižší úrovní lékařské péče a nižší hygienickou úrovní. Docházelo (také v současné době dochází) k nárůstu onemocnění TBC, rozličných forem zánětů jater, HIV a různých parazitárních onemocnění. Nutná liberalizace tržní ekonomiky, společenská demokratizace v průběhu posledních dvaceti let a akcelerující rozvoj elektroniky změnily nejen populační chování českého obyvatelstva, ale znamenaly také nárůst nových nežádoucích sociálně patologických jevů. Jedná se např. o kyberstalking nebo kyberšikanu a další jevy, které byly před dvaceti lety neznámými pojmy, stejně jako užívání některých stimulujících a halucinogenních drog. Pro Českou republiku znamenalo 30 000 uživatelů metamfetaminu v roce 2006 výdaje ve výši 17 869 000 eur.

Hospodářská recese a její vliv

Finanční krize v USA se stala předzvěstí velké ekonomické recese, která zasáhla se všemi důsledky také české hospodářství.

Přes polovinu českého exportu představuje vývoz strojů, včetně automobilů. Asi pětinu tvoří export polotovarů, zejména hutních výrobků a desetinu představuje spotřební zboží. Zhruba 85 % vývozu jde do zemí Evropské unie, přičemž více než 30 % jen do Německa. Zpracovatelský průmysl tvoří v České republice více než 80 % exportu a zaměstnává přes milion pracovníků (i zahraničních). Kvalifikovaná levná pracovní síla a daňové úlevy sice nalákaly po roce 1989 do České republiky mnohé zahraniční výrobce, kteří do země většinou lokalizovali pouze svoje jednoduché, převážně montážní výroby. Dnes už asi 70 % české ekonomiky kontrolují firmy s převažujícím podílem zahraničního kapitálu.

Cyklický ekonomický pokles však nevede jen ke snížení průmyslové výroby, spotřeby obyvatelstva a k poklesu jeho životní úrovně. Přináší také nežádoucí doprovodné sociální jevy.

1. Nedostatek finančních prostředků obyvatel snižuje výrazně možnost nákupu poměrně drahých volně prodejných léků, vitamínů a zdravotně podpůrných látek a prostředků vynakládaných na kvalitní regeneraci, odpočinek a cílené trávení volného času.
2. V životě neúspěšných žadatelů o práci narůstá fond volného času, mizí významová hodnota času, dochází ke ztrátě životní motivace jedince a k

poklesu jeho rodinné prestiže, což ohrožuje stabilitu rodiny. Narůstá rozvodovost s negativními dopady na nezletilé jedince.

3. Ztráta zaměstnání a nedostatek finančních prostředků určených k uvědomělému trávení volného času vede paradoxně u některých jedinců k nárůstu alkoholizmu a toxikomanie, včetně kouření, což navíc dále výrazně snižuje životní úroveň rodiny se všemi doprovodnými jevy.

Mezi nejdynamičtější složky humánní geografické sféry patří obyvatelstvo, které velmi citlivě reaguje na změny jednotlivých složek této sféry a na vývoj celé národní ekonomiky. Vlivem symbiotické propojenosti složek geosféry se formuje také státní populační, školská, sociální a zdravotní politika a přijímají různá opatření. Některé sociálně patologické jevy (alkoholizmus, kouření, drogová závislost a rozvodovost) mají v České republice natolik závažný vývoj, že jim budeme dále věnovat hlubší pozornost.

Vybrané sociálně patologické jevy

Závislost na alkoholu

Zatímco v roce 1980 způsobil přímo alkohol v České republice 4 169 úmrtí mužů, v roce 1990 to bylo již 4 882 zemřelých. V 90. letech minulého století a po roce 2000 se sice počet zemřelých mužů začal opět nepatrně snižovat, ale udržel se těsně pod úrovní předchozí dekády.

V roce 1980 tak vlivem alkoholu zemřelo 6,0 % mužů ze všech zemřelých, v roce 1990 přesáhl 7 % a v roce 2002 dosáhl 7,6 %. Především od druhé poloviny 90. let 20. stol. se vliv úmrtí způsobených alkoholem zvyšoval a dochází k nárůstu nemocí vzniklých v důsledku alkoholové návykovosti. Zcela extrémní situace v České republice nastala od září 2012 v důsledku metylalkoholových úmrtí (během půl roku zemřelo více než 40 osob).

Nadměrná úmrtnost je však pouze jednou z řady důsledků konzumace alkoholu. Ke škodám způsobeným konzumací alkoholu patří například dopravní nehody, sebevraždy anebo zkrácení produktivního života.

V Česku přibývá šestnáctiletých, kteří pravidelně pijí alkohol a opíjejí se. Zatímco v roce 1995 se alespoň třikrát za poslední měsíc opilo 14 procent mladých, loni jich byla už pětina. Vyplývá to z Evropské školní studie o užívání drog dospívajícími, který se týkal téměř čtyř tisíc šestnáctiletých obou pohlaví. Evropská školní studie ESPAD je největší evropská studie o užívání legálních a nelegálních drog šestnáctiletými. Poprvé se konala v roce 1995, opakuje se každé čtyři roky. V roce 2011 se jí zúčastnilo 36 zemí a v Česku se do ní zapojilo 3 913 žáků devátých tříd a prvních ročníků z 360 škol.

Studie dokazuje, že alkohol více pijí chlapci než dívky, pravidelně ho ve větším množství popíjí čtvrtina mladých mužů. Nejčastěji si ho kupují na diskotékách a v barech. Mezi mladými dívkami jsou stále oblíbenější limonády s

alkoholem. Pravidelne je pije deset procent stredoškôlákú a učňú. Zhruba stejný počet si jich pravidelne dopráva i skleničku vína. Studie dále zjistila, že alkohol už v životě vyzkoušelo 98 % dotázaných. Polovina dívek a dvě třetiny hochů ho konzumovaly nejméně dvacetkrát v životě. Za poslední měsíc se napili čtyři z pěti školáků. Zhruba 26 % mladých si víc než šestkrát v posledních 30 dnech dalo pivo, což představuje nárůst o pět procent proti roku 2007 a o osm procent ve srovnání s rokem 1995. Nejméně třikrát se za poslední měsíc opilo přes 21 % šestnáctiletých. Bylo to skoro 27 % hochů a 16 % děvčat. V roce 1995 přitom opilost aspoň třikrát do měsíce znala pětina chlapců a necelých sedm procent děvčat (Zaostřeno na drogy I, ESPAD, 2012).

Graf 1: Vývoj pití nadměrných dávek alkoholu u chlapců a dívek ve věku 16 let)
(*nadměrným pitím alkoholu bylo ve studii ESPAD myšleno pití alkoholu tři a vícekrát v posledních 30-ti dnech)

Graph 1: Excessive doses of alcohol. ESPAD Study. Alcohol three or more times per month

Zdroj dat: ESPAD, 2011, zpracování vlastní

Důsledky:

- Alkohol ovlivňuje přímo také zdravotní, právní a sociální systémy států a mezi návykovými látkami patří k těm nejdražším, co se týká výše vynaložených prostředků na vyrovnání se s nepříznivými důsledky jeho zneužívání.
- Zvláště mládež si zcela neuvědomuje důsledky konzumace alkoholu, a to nejen na fyzický stav organismu, ale i její nepříznivé dopady v sociální komunikaci jako jsou vztahy s okolím (přátelé, rodina) nebo negativní sexuální zkušenost či sex bez ochrany.
- S ohledem na to, že první kontakt s alkoholem, kouřením a lehkými drogami lze v průběhu posledního decennia zaznamenat v nižších věkových kategoriích, je možno předpokládat, že se úmrtnost v důsledku návykové

závislosti následně přesune do nižších věkových skupin (Chalupa, Novák, 2010).

Závislost na kouření

V České republice nyní umírá každoročně zhruba 20 % ze všech zemřelých na nemoci ovlivněné kouřením. Lze říci, že 75 % lidí s chronickým onemocněním průdušek by nemuselo onemocnět, kdyby nekouřilo. Z uvedených 20 % úmrtí na nemoci způsobené kouřením připadají dvě třetiny na osoby ve středním věku (35 až 69 let). Každý druhý muž v zemi, který dosahuje věku kolem 35 let, se nedožije své sedmdesátky. Přitom každý pátý z těchto mužů zemře právě vinou kouření.

V České republice stoupla spotřeba cigaret od r. 1989 o třetinu. V zemi aktivně kouří téměř čtvrtině obyvatelstva a české dívky ve srovnání s vrstevnicemi kouří nejvíce v Evropě, přesto byl podle studie ESPAD prokázán pozitivní pokles v počtu dívek – kuřáček, které po cigaretě sahají stále méně. Více než polovina závislých vykouří denně 6 až 15 cigaret a čtvrtina kuřáků spotřebuje denně více než 15 cigaret.

Od r. 1989 také výrazně klesl věk první vykouřené cigarety. Dříve to bývalo kolem 14. roku, dnes si svou první cigaretu zapálí děti ve věku 10 let. Z dospívajících mezi 15 až 18 lety kouří dokonce 30 až 40 %. Přestože podle posledních výsledků výzkumu Evropské školní studie z roku 2011 poprvé po letech ubylo školáků, kteří mají zkušenost s marihuanou a snížil se i počet uživatelů tvrdých drog, postoj k cigaretám se však nezměnil. Denně kouří čtvrtina dětí a mladistvých a každý den začne v ČR kouřit 100 dětí (podle www.kurakovaplice.cz). Ve srovnání se stejnou studií ESPAD před čtyřmi lety (2007) počet mladých mužů, kteří kouří, relativně výrazně vzrostl. Z celkového počtu všech kuřáků si 90 % zapálí dříve, než dosáhnou plnoletosti.

V České republice zemře denně asi 50 lidí na následky nemocí z kouření. V roce 2007 byla spotřeba cigaret na 1 obyvatele České republiky 2 345 cigaret za rok. Na každého obyvatele České republiky tedy vychází 6,5 cigarety denně (Chalupa, Novák, 2010).

Důsledky:

- Přímé náklady na nemoci z kouření činí asi 80 mld. Kč ročně. Díky tomuto absurdně prodělává státní rozpočet asi 40 mld. Kč, protože daňový výnos z prodeje tabákových výrobků činí ročně asi 40 mld. Kč.
- Téměř 40 % studentů středních škol patří mezi pravidelné kuřáky.
- V České republice umírá na následky kouření každý pátý člověk. Ročně jde na vrub kouření kolem 18 000 úmrtí.
- 9-13 % těhotných žen jsou aktivními kuřáčkami (www.kurakovaplice.cz).
- Počet aktivně kouřících v ČR dosahuje hodnoty 2 300 000, z toho je přibližně 250 000 dětí a mládeže do 18-ti let (www.kurakovaplice.cz).

Drogová závislosť – simulanty

Kohortní analýza úmrtnosti provedená v České republice zjistila, že úmrtnost uživatelů stimulantů byla 4 až 6-krát vyšší (podle standardizovaného indexu úmrtnosti) než u běžné populace, zatímco úmrtnost uživatelů opiátů byla 9 až 12-krát vyšší. Souvislost nezaměstnanosti ve vztahu k drogové závislosti je potvrzena. V rámci Evropské unie tvoří většinu obětí předávkování nezaměstnané osoby ve věku 20 až 40 let, přičemž průměrný věk se pohybuje kolem 35 let (jeho rozpětí však činí 20 až 44 let). Přesto v případě tvrdých drog jsou česká čísla „lepší“ než u zbytku Evropy.

V užívání marihuany mladistvými patří České republice první místo v Evropě. Jednou měsíčně ji kouří 15 % mladých lidí. K tvrdým drogám ale mladí lidé netíhnou. Počet jejich uživatelů mezi lidmi neustále klesá. Problémem zůstává skutečnost, že kouření marihuany není v České republice otázkou určité subkultury, ale jde napříč různými skupinami obyvatel. Současně se podceňují i některá rizika, což představuje mýtus české společnosti, že tyto látky žádná rizika nemají. Přitom časté kouření marihuany působí hlavně na psychiku. Ohrožení jsou mladí lidé, kteří mají predispozici k duševním poruchám a marihuana může být jejich spouštěčem (uvedl národní protidrogový koordinátor J. Vobořil v rozhovoru pro ČRo Radiožurnál, 20. 2. 2012).

Evropská školní studie (2012) prezentuje skutečnost, že nejpopulárnější nelegální drogou teenagerů v ČR zůstává marihuana, ale sedativa (mezi které jsou zahrnuté i léky proti bolesti) vyzkoušela asi desetina z nich, osm procent čichalo rozpouštědla, sedm procent zkusilo halucinogenní houby. Ubylo ale uživatelů pervitinu a heroinu.

Důsledky:

- Střední věk obětí předávkování je nejvyšší v České republice. Výsledky studií ukazují, že v dospělé populaci má alespoň jednu zkušenost s nelegální drogou přibližně 20 % osob.
- Mezi mládeží je prevalence zkušeností s drogami vyšší, protože ji přiznalo přibližně 35 % žáků posledních ročníků základních škol a 45 % studentů prvních ročníků středních škol (Chalupa, Novák, 2010),
- Negativní reakce způsobené konopím jsou panika, strach, deprese, ale může se rozvinout i psychóza. I duševně zdravý člověk ale může pod vlivem konopí trpět úzkostmi a dalšími psychickými problémy.

Rozvodovost

Rozvodovost souvisí se sňatečností a tím i s porodností, protože se stále většina dětí rodí z uzavřených manželství. Ekonomická situace je určující pro rozhodnutí mít další dítě a pro životní úroveň rodiny. Volbu narození dítěte ovlivňuje také kariérní růst žen a obava ze ztráty výhodného zaměstnání, včetně

problémů se zajištěním péče o malé dítě po opětovném nástupu po mateřské dovolené do zaměstnání.

Rozvádí se téměř každé druhé manželství, čímž přibývá žen samoživitelek a dětí v neúplných rodinách. Problémem je zajistit péči o dítě matky samoživitelky nastupující do pracovního procesu. Pokles počtu dětských jeslí a mateřských škol po roce 1998 se prohloubil, protože jen od roku 1998 za následujících 16 let došlo ke snížení počtu jeslí zhruba o 30 % a mateřských škol asi o 25 %.

Na konci 80. let 20. stol. byla pro Českou republiku typická vysoká intenzita sňatečnosti. Do manželského svazku vstupovalo 96 až 97 % svobodných žen a 90% mužů, zatímco v letech 2003 až 2007 sňatečnost stagnovala na úrovni 69 % u žen a 63 % u mužů (Rychtaříková, 2010).

Demografické hodnoty sňatečnost a rozvodovost – do značné míry i porodnost - lze označit jako indikátory stability rodiny v daném čase. Je možné konstatovat, že na těchto ukazatelích dochází v současnosti v naší republice k formování nové role (stability) rodiny. Lze již nyní s jistotou nadsázkou říci, že manželství přestává být jedinou uznávanou formou soužití, ze které mohou vzejít děti. Společnost toleruje konsenzuální svazky a tyto svazky se co do kvality i co do počtu dětí od tradičních manželských svazků příliš neliší (Koshin, 2005, s. 115).

Graf 2: Míra sňatečnosti a rozvodovosti

Graph 2: A measure of the number of marriages and divorce rate

Zdroj: ČSÚ

Při srovnávání průběhu vývoje míry sňatečnosti a rozvodovosti je patrné, že se dlouhodobě uzavírají (graf 2). Je však třeba zdůraznit, že je to způsobeno snižováním počtu sňatků, neboť vývoj ukazatele míry rozvodovosti má spíše stagnující charakter. Tento trend je sice stálý od 80. let minulého století, ale již od poloviny 20. stol. patří Česká republika k zemím s vysokou rozvodovostí.

V České republice je každoročně rozvedeno přes 31 tisíc oddaných párů, což je asi každé druhé manželství. Manželství v České republice nemá pro řadu lidí

takový význam, jako je tomu u hluboce religiózních států (např. Španělsko, Řecko, Slovensko, Itálie), kde je rozvodovost ve srovnání s Českou republikou výrazně podprůměrná. Rozvod je v našich podmínkách vnímán téměř jako norma. Česká společnost zastává k rozvodům stále tolerantnější postoj, což se projevuje poměrně benevolentními zákony a rychlým aktem rozvodu hlavně v případě, že se partneři shodnou na majetkovém vypořádání a péči o děti. Statistika příčin rozvratu manželství potvrzuje stále četnější využití obecných příčin (kategorie „rozdílnost povah, názorů a zájmů“ a „ostatní“) před konkrétně formulovanými příčinami na straně muže či ženy.

Důsledky:

- Od 90. let 20. století se podstatně změnila struktura rozvodů podle délky trvání manželství, když se zvyšovalo zastoupení rozvodů déletrvajících manželství. V roce 1991 se po více než 20 letech od sňatku rozvádělo necelých 13 % ze všech manželství, které byla v tom roce rozvedena. V roce 2001 to bylo už více než 19 % a v roce 2011 představovala manželství trvající více než 20 let už 30 % ze všech rozvodů.
- Manželství, která trvala méně než pět let, představovala v roce 1991 více než 33 % rozvodů. Od začátku tisíciletí připadá na manželství kratší pěti let méně než 20 % rozvodů. Průměrná délka trvání manželství při rozvodu činila v roce 2012 jen 12,9 let.
- Nejvíce manželství zaniká ve třetím a čtvrtém roce po svatbě. Jde většinou o bezdětné svazky. Dalšími krizovými léty bývá pátý až devátý rok. Ovšem některá manželství se rozpadají dokonce i po patnáctiletém trvání, kdy se děti většinou již osamostatnily.
- Větší stabilita zaměstnání žen a tím i jejich větší ekonomická jistota je za nárůstem žádostí o rozvod podávaných ženami.

Závěr

Rok 1989 je neodmyslitelně spojen s událostí, která se stala významným mezníkem pro země východoevropského bloku, tedy i pro Českou republiku. Kromě přeměny politického režimu či orientace ekonomiky směrem k tržnímu hospodářství, měla transformace vliv i na vznik nežádoucích společenských jevů.

S ohledem na to, že první kontakt s alkoholem, kouřením a lehkými drogami lze v průběhu posledního decennia zaznamenat v nižších věkových kategoriích, je možno předpokládat, že se také úmrtnost v důsledku návykové závislosti následně přesune do nižších věkových skupin. Přestože jsou nejnovější výsledky výzkumu Evropské školní studie lepší v porovnání s předešlými lety, jsou stále ve srovnání s EU varovné, a to především u marihuany a tvrdého alkoholu. Přestože do roku 2018 existuje národní strategie a v roce 2011 byl představen

akční plán s konkrétními úkoly resortů, prevence je značně podfinancována a neumožňuje v případě marihuany a alkoholu lepší stav.

Studie za posledních deset let uvádějí, že se změnila drogová scéna. Alkohol a ostatní nelegální drogy nejsou už oddělitelné téma, jsou úzce spojeny. Tam, kde se pije více a pravidelně alkohol v příliš brzkém věku, je větší riziko užívání i nelegálních látek. Mladé lidi by měla v současnosti od pití odradit tříletá kampaň, která začala na jaře 2012 (provozovatelům barů a diskoték, kteří lidem mladším osmnácti let nalijí alkohol, by mohly hrozit větší postihy).

Neustále se zvyšující míra rozvodovosti (rozdívá se téměř každé druhé manželství) je příčinou množství negativních sociálních a společenských problémů. Přímým důsledkem je růst počtu žen samoživitelek a dětí v neúplných rodinách, jehož dopadem může být mimo jiné také nedostatek finančních prostředků, který hrozí přerůst až v příjmovou chudobu (Veselovský, 2005). Příjmovou chudobou jsou ohroženy nejvíce právě osoby v neúplných rodinách, které představují až 35 % osob z celkového počtu obyvatel ČR v této rizikové skupině (podle www.cszo.cz).

V prezentovaném příspěvku jsou uvedeny jen vybrané sociálně patologické jevy, které se pravděpodobně nejvýznamněji dotýkají české společnosti v běžném životě. Je třeba si uvědomit, že působení většiny uvedených faktorů a jevů se může projevit až v dlouhodobém časovém horizontu. Tato skutečnost často nahrává aktuální pasivitě v řešení problémů způsobených patologickými jevy, která se může v budoucnosti vymstít, neboť dopady užívání alkoholu, drog nebo kouření mají vliv nejen na zdraví jedince, ale i na „zdraví“ celé společnosti se všemi negativními dopady z pohledu ekonomického, společenského a sociálního i z hlediska zvýšených finančních dopadů do zdravotní péče.

Příspěvek vychází z řešení dílčího projektu VZ MŠMT „Škola a zdraví pro 21. století – geografie a zdraví“ (MSMT 0021622421).

Literatura

- Chalupa, P., Hübelová, D. 2007.** Fázový společenský posun a Česká republika. Spisy PdF MU, sv. 108, Brno 2007, s. 236, ISBN 978-80-210-4464-7
- Chalupa, P., Novák, S. 2010.** Geografie a zdraví. Škola a zdraví pro XXI. století. Masarykova univerzita, Brno 2010, 103 s. ISBN 978-80, 210-5207-9 (Publikace vznikla v rámci VZ MŠMT -MŠM0021622421).
- Chalupa, P. Hübelová, D. 2013.** Dvacetiletá symbiotická propojenost ekonomického a populačního vývoje (v tisku Logos polytechnikos, VŠPJ, 2013).
- Koschin, F. 2005.** Demografie poprvé. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1.
- Rychtaříková, J. 2010.** Nová demografická situace v České republice od počátku devadesátých let (New demographic patterns in the Czech Republic since the

1990s) in: Demografická situace České republiky. Proměny a kontexty 1993-2008, SLON, Praha 2010, p. 37-46, ISBN978-80-7419-024-7

Veselovský, J. 2005. Chudoba na Slovensku. In. Geografie XVI: Geografické aspekty stredoevropského priestoru, Brno: Masarykova univerzita, s. 343-349, ISBN 80-210-3759-8.

Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2007. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. Úřad vlády České republiky, 2008.

Zaostřeno na drogy I. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách ESPAD, 2012. [online]. [2013-04-04]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/>>

Kuřákova plíce. [online]. [2013-04-04]. Dostupné z:

<http://www.kurakovaplice.cz/koureni_cigaret/>

Český statistický úřad. [online]. [2013-04-04]. Dostupné z:

<<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>

GROWTH OF THE SELECTED SOCIALLY PATHOLOGICAL PHENOMENA IN CZECH REPUBLIC

Summary

In the paper we have presented the contribution lists only selected socio-pathological phenomena, which are likely to affect most of the Czech society in everyday life. It should be noted that most of those factors and phenomena may occur only in the long term. In addition to the transformation of the political regime and the orientation of the economy to a market economy, the post-1989 transformation have affected the changes in population behaviour too. Cyclical economic downturn, however, does not only leads to a reduction of industrial production, consumption and decline of standard of living. It also brings unwanted accompanying social phenomena.

Prof. PhDr. Petr Chalupa, CSc.

Vysoká škola polytechnická Jihlava, Katedra cestovního ruchu,

Tolstého 16, 586 01, Jihlava

E – mail: chalup10@vspj.cz

PhDr. Dana Hübelová, PhD.

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, Mendelova univerzita,

Ústav demografie a aplikované statistiky, tř. Gen. Píky 7, 600 00 Brno,

E – mail: hubelova@mendelu.cz